

มาตรการกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

Legal Measures to Control Smoking in Academy

พัชฌมณ ใจสะอาด¹ และเบญจวรรณ ธรรมรัตน์¹

Phatchamon jaisaard¹ and Benjawan Thammarat¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา 2) ศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) โดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) และเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.75 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารพิษในควันบุหรี่และโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มากที่สุด แต่มีความรู้กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ปานกลาง เมื่อศึกษาถึงปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาพบว่าบุคลากรและนักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ แม้ว่ามหาวิทยาลัยบางแห่งประกาศ เป็นเขตปลอดบุหรี่หรือติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในอาคารก็ตาม ยังมีการฝ่าฝืนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีพื้นที่กว้างขวางทำให้ยากลำบากแก่การควบคุมดูแลและไม่มีกำลังคนในการดูแล เพราะอธิการบดีหรือรองอธิการบดีไม่มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการสูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัย ดังนั้น ควรแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นเขตปลอดบุหรี่และให้อำนาจอธิการบดีหรือรองอธิการบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่และให้อธิการบดีมีอำนาจในการออกบัตรประจำตัวผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย เพื่อให้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย คือ มหาวิทยาลัยควรขอความร่วมมือกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้ช่วยเหลือแนะนำหรือกระตุ้นการปลูกจิตสำนึกในการงดสูบบุหรี่แก่นักศึกษาและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: มาตรการกฎหมาย การควบคุมการสูบบุหรี่ สถานศึกษา

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

Abstract

This research aimed at 1) studying the opinions of those involved in smoking in academic institution, 2) studying legal problems of smoking control in academic institution and 3) studying guidance to ameliorate legal measure in relation to smoking in academic institution, engaging the mixed methods of documentary research and field data collection by utilizing questionnaire to target groups such as 206 people and 3 university executives. Findings of this research were students comprehend mostly about toxin contaminated in cigarettes smoke and smoking-related diseases but were aware of law on non-smokers' health protection in less to moderate level. In the same way, the university executives indicated that university personnel and students were still lack of knowledge and comprehension in the smoking control. Even though some universities announce their campus to be no smoking zone or post smoking prohibition signboard, a number of violations were definitely found. In addition, to surveillance and supervise smoking control were quite difficult under the fact that personnel taking control are inadequate and area of various campus were very broad. The rector and the deputy rector have no authority to appoint assistants of competent official under Non-Smokers' Health Protection Act B.E. 2535 (1992) to surveillance and supervise smoking prohibition in campus.

Accordingly, a ministerial regulation should be amended to have university proclaimed to be no smoking zone, to authorize the rector and the deputy rector to appoint assistants of competent official for relevant duties and to authorize the rector to issue identification card of assistants of competent official in order to provide effective law enforcement. Moreover, various universities should seek for cooperation and encourage lecturers, officials and employees to help advocate, promote and create mind of smoking prohibition as well as stipulate definitely and objectively penalty to any violator.

Keywords: legal measure, smoking control, academic institution

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระเมตตาห่วงใยในปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2547 ซึ่งพระองค์ทรงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนในเรื่องพิษภัยของบุหรี่ว่า “เด็กจะต้องสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องให้ทำงานเพื่อช่วยบ้านเมืองถ้าเด็กไม่มีความรู้ ช่วยบ้านเมืองไม่ได้บ้านเมืองก็ไปไม่รอดเพราะเด็กไปติดยาเสพติด บุหรี่ไม่ดี ยาเสพติดไม่ต้องบอกหรอกว่ามันเสียหายอย่างไร แต่บุหรี่ที่ว่าทำให้เสีย สมองเสีย หัวใจเสีย สมองก็ทึบ” พระองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการที่เด็กไปติดบุหรี่และเกิดโทษอย่างมากในหลายด้านเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องช่วยกันแก้ปัญหาสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือเป็นนโยบายสำคัญในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน เช่น การไม่อนุญาตให้จำหน่ายและมีการดื่มสุราในสถานศึกษาโดยเคร่งครัด และการมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุรา บุหรี่หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะ เพื่อการจำหน่ายหรือการเสพสุราหรือบุหรี่ การคุ้มครองเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด หรือประพฤติดีเสียหาย รวมทั้งให้สถานศึกษาจัดระบบงานและกิจกรรมให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน

จากรายงานการสำรวจแบบแผนและแนวโน้มการบริโภคบุหรี่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (มปป.) พบว่ามีประชากรช่วงอายุ 15-24 ปี ของเพศชายและหญิง มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ (บุปผา ศิริวิวัฒน์ และคณะ, 2553: 2) เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เท่ากับว่าเยาวชนไทยเสี่ยงต่อการบริโภคสิ่งเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มในระดับโลกที่องค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ไว้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในประเทศที่กำลังพัฒนา เมื่อถึงปี ค.ศ.2025

จะเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 20 การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่หรือการบริโภคยาสูบ มีเป้าหมายสำคัญที่จะลดอัตราการสูบบุหรี่ของประชากร และป้องกันไม่ให้เกิดเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ริเริ่มสูบบุหรี่จนกลายเป็นคนติดบุหรี่ในที่สุด

ทั้งนี้ ปัญหาการสูบบุหรี่ของเยาวชนจัดว่าเป็นปัญหาที่ไม่ควรมองข้ามว่าเป็นเรื่องของผลเสียต่อสุขภาพจากบุหรี่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการสูบบุหรี่ในเยาวชนเป็นสัญญาณอันตรายของการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ อีกด้วย ดังนั้น การป้องกันการก้าวเข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่ของเยาวชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นอีกทางออกหนึ่ง ในการลดการมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ของเยาวชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ยาเสพติด ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กำหนดให้สถานที่สาธารณะต่างๆ โรงเรียน สถานศึกษาและรถโดยสารจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ โดยได้มีการปรับและขยายสถานที่ที่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่เพิ่มขึ้นโดยล่าสุดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2550 ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 ข้อ 3 (5) กำหนดให้สถานศึกษาาระดับอุดมศึกษาขึ้นไปต้องเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่ เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการควบคุมการสูบบุหรี่

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างนโยบายที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ นั่นก็คือ การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับสถานศึกษาและพยายามสนับสนุนให้เป็นสถานที่ทำงานปลอดบุหรี่ เนื่องจากสถาบันคุ้มครองสภาพแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (The United States Environment Protection Agency: EPA) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ออกมาแล้วว่าวันบุหรี่ใน

อาคารมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเป็นสารพิษที่ก่อมะเร็งชนิดที่รุนแรงที่สุด ทำให้ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่แต่ได้รับควันบุหรี่จากผู้อื่นต้องทุกข์ทรมานและเสียชีวิตด้วยโรคที่เกิดจากเป็นผู้สูบบุหรี่มือสองด้วย ดังนั้น การมุ่งเน้นให้สถานศึกษาปลอดบุหรี่เป็นนโยบายที่ควรเร่งปฏิบัติเพื่อให้เกิดรูปธรรมและประสิทธิผลในการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาและสถานที่ทำงานปลอดบุหรี่ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นทำการศึกษารื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุม การสูบบุหรี่ในสถานศึกษา” เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาให้ปลอดบุหรี่ และได้รับความร่วมมือและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง รวมทั้งการบริหารจัดการนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้รับสำเร็จมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ หญิงและชายที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเซ็นจอห์นและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม นักศึกษาจำนวน 1,000 คน ผู้บริหารจำนวน 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาจำนวน 210 คน แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยละ 70 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นใช้แบบบังเอิญพบ (Accidental Sampling) (สุวิมล ตีรพานันท์, 2553: 170-171) เนื่องจากไม่สามารถสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็นเพราะการนัดหมายนักศึกษาค่อนข้างยากและไม่สะดวก ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงกับปัญหาการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาใช้แบบสอบถามแบบมีตัวเลือก
2. เครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้บริหารใช้คำถามปลายเปิดและมีลักษณะไม่มีโครงสร้างคำถาม

เครื่องมือในการวิจัยมีทั้งแบบสอบถามได้จากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษารวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบสอบถามตามตัวแปร วัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสอนเรื่อง บุหรี่ ในสถานศึกษา

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในกฎ ระเบียบ กฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามสำหรับแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ส่วนแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์นักศึกษาแล้วนำมาสร้างเป็นข้อคำถามแบบไม่มีโครงสร้างให้สอดคล้องกับตัวแปร วัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยตรวจสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การศึกษา และตัวแปร ทั้งนี้ มีการวัดความตรงเชิงเนื้อหาคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดค่าข้อความที่ใช้ได้หรือค่า IOC ได้ค่า 0.75 และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยจำนวน 2 คน

การรวบรวมข้อมูล

1. อบรมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยนักวิจัย

2. ประสานผู้บริหารมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดงานวิจัยพร้อมขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากนักศึกษา

3. กำหนดนัดหมายวัน เวลาเพื่อพบกับตัวอย่างและชี้แจงงานวิจัยอีกครั้งพร้อมขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 30 นาที

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนในการตอบแบบสอบถาม ถ้าไม่สมบูรณ์ขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมีดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และความเชื่อในการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.56 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในประเด็นย่อยพบว่าสารพิษในควันบุหรี่และโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 3.94 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ควันบุหรี่ที่ออกจากผู้สูบบุหรี่ได้ทำร้ายคนข้างเคียง เรียกว่า “ควันบุหรี่มือสอง” และน้อยที่สุดคือ กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

ส่วนความคิดเห็นเรื่องการสอนเกี่ยวกับเรื่องบุหรี่ในสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.59 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในประเด็นย่อยพบว่า มีกิจกรรมพิเศษเพื่อเชิญชวน หรือช่วยเหลือ

นักศึกษาให้เลิกบุหรีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 3.61 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีกิจกรรมพิเศษเพื่อเชิญชวน หรือช่วยเหลือ นักศึกษาให้เลิกบุหรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดเท่ากับ มีการบูรณาการความรู้เรื่องบุหรีและสุขภาพใน รายวิชาต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.55 ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมการสูบบุหรีในสถานศึกษา

ความคิดเห็นในมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรีในสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 3.93 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ที่สูบบุหรีบนอาคารเรียน และบริเวณที่มีป้าย “เขตปลอดบุหรี” ในมหาวิทยาลัย ถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.19 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มหาวิทยาลัย มีการกำหนดบทลงโทษบุคลากร/นักศึกษาที่สูบบุหรีในบริเวณมหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ย 4.00 ระดับมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายรับประกาศกระทรวงฯ มีค่าเฉลี่ย 3.74 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ในขณะที่เดียวกันทางกฎหมายก็มีปัญหาเกี่ยวกับการออกบัตรให้อธิการและรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เพราะอธิการหรือรองอธิการบดีมีการพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามวาระ หากไม่มีบัตรแสดงยอมไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการสูบบุหรีในมหาวิทยาลัยด้วยและรวมทั้งกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจอธิการบดีหรือรองอธิการบดีแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการสูบบุหรีในมหาวิทยาลัยด้วย

3. การศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรีในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรีในสถานศึกษามีดังนี้

3.1 ควรกำหนดให้สถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษา กำหนดเป็นเขตห้ามสูบบุหรีโดยเด็ดขาด

3.2 กฎหมายควรมีการกำหนดตัวผู้บังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันเกิดความสับสนว่าการห้ามสูบบุหรีนั้นเป็นอำนาจของหน่วยงานใด ทั้งควรบูรณาการการออกกฎการบังคับใช้ให้อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน (One Stop Service)

3.3 อาจารย์เจ้าหน้าที่ ควรกระตุ้นการปลูกจิตสำนึกในการงดสูบบุหรีแก่นักศึกษา และ กำหนดบทลงโทษที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3.4 จัดหาพื้นที่สูบบุหรีที่เหมาะสม การสูบบุหรีถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสูบบุหรีในสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และเชื่อในการสูบบุหรี พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารพิษในควันบุหรีและโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.94 รองลงมาคือ ควันบุหรีที่ออกจากผู้สูบบุหรีได้ทำรายคนข้างเคียง เรียกว่า “ควันบุหรีมือสอง” และน้อยที่สุดคือ กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าวิตกว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในระดับปานกลาง ทั้งๆ ที่มีการรณรงค์ให้ความรู้ในกิจกรรมของระดับชาติ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และมีกิจกรรมพิเศษเพื่อเชิญชวน หรือช่วยเหลือนักศึกษาให้เลิกบุหรี่ มีการบูรณาการความรู้เรื่องบุหรี่และสุขภาพในรายวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่านักศึกษาขาดความสนใจหรือไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 ผลที่ตามคือ มีการฝ่าฝืนกฎหมายโดยมีการสูบบุหรี่ในอาคารเรียนหรือในเขตปลอดบุหรี่

2. เพื่อศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 กำหนดให้อธิการบดีหรืออธิการบดีของมหาวิทยาลัยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ได้ให้อำนาจแก่อธิการบดีหรือรองอธิการบดีแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ ทำให้อธิการบดีหรือรองอธิการบดีไม่มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการสูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งการที่กฎหมายกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีไม่ได้ทำบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ อาจด้วยเหตุที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการดำรงตำแหน่งและมีภาระงานด้านอื่นมาก รวมทั้งในมหาวิทยาลัยมีผู้มีอำนาจเพียง 2 คนทำให้การควบคุมการสูบบุหรี่ไม่ได้ผลและไม่เป็นไปตามกฎหมาย ดังปรากฏข้อเท็จจริงจากการที่มีการสูบบุหรี่บนอาคารเรียน

และบริเวณที่กำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ เป็นจำนวนมากที่สุดเฉลี่ย 4.19

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เห็นว่า มหาวิทยาลัยมีพื้นที่กว้างขวางทำให้ยากลำบากแก่การควบคุมดูแล อีกทั้งไม่มีกำลังคนในการดูแล แม้ว่ามหาวิทยาลัยบางแห่งประกาศเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมดก็ตาม กฎหมายก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เพราะมหาวิทยาลัยไม่สามารถนำบทลงโทษพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 วิธีการแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยจึงขอความร่วมมือให้อาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาช่วยกำกับดูแลนักศึกษาอีกทางหนึ่งโดยใช้เงื่อนไขหรือบทลงโทษทางวินัยนักศึกษาหรือคะแนนการเรียนการสอนเป็นหลัก

3. เพื่อศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นเขตปลอดบุหรี่แต่มีข้อยกเว้นให้สูบบุหรี่ในเขตสูบบุหรี่หรือห้องพักผ่อนได้นั้นทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมกำกับดูแลจึงควรแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่โดยเด็ดขาด อีกทั้งควรมีการกำหนดตัวผู้บังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันกำหนดให้เป็นอำนาจอธิการบดีหรือรองอธิการบดี แต่ไม่มีผู้ช่วยพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดปัญหา ควรมีการกำหนดอำนาจให้อธิการบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่และให้อธิการบดีมีอำนาจในการออกบัตรประจำตัวผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย เพื่อให้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรขอความร่วมมือกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้ช่วยเหลือแนะนำหรือกระตุ้นการปลูกจิตสำนึกในการงดสูบบุหรี่แก่นักศึกษาและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัยและพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535

2. ควรให้ความรู้ความเข้าใจบุคลากรของมหาวิทยาลัยหรือนักศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535

3. ควรแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้อำนาจอธิการบดีหรือรองอธิการบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535

2. การศึกษาการบูรณาการความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

เอกสารอ้างอิง

- บุปผา ศิริรัตมี และคณะ. (2549). ผลกระทบจากนโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย การสำรวจกลุ่มวัยรุ่นระดับประเทศ รอบที่ 1 (2548). สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันมะเร็งแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยวอชิงตัน.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์:แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.